

RÄDDNINGSTJÄNSTEN STORGÖTEBORG

Upprättad av

Staffan Rystedt
Christer Dahlberg
Johan Wendt

Beslutad

Bo Carlsson, 2014-10-27

Revideringsdatum

2014-05-15, Cd, Jw

Råd och anvisning nr: 114

Brandskydd i kulturhistoriskt värdefull trähusbebyggelse

Räddningstjänsten Storgöteborgs (RSG) Råd och Anvisningar (R&A) har som syfte att underlätta tolkning av lagstiftning, samt även förtydliga räddningstjänstens syn inom specifika områden. Lagstiftning är alltid styrande och åsidosätts ej av detta dokument.

Syfte och Målgrupp

R&A 114 har som syfte att underlätta räddningstjänstens tolkning av lagstiftning, samt även förtydliga räddningstjänstens syn gällande brandskydd i kulturhistoriskt värdefull trähusbebyggelse.

R&A 114 riktar sig framför allt till verksamheter och fastighetsägare samt dess sakkunniga inom brandskydd kring de övergripande principerna gällande brandskydd i kulturhistoriskt värdefull trähusbebyggelse.

Bakgrund

Svenska kommuner har genom åren i modern tid drabbats av ett antal bränder i äldre kulturhistoriskt värdefull trähusbebyggelse. De materiella skadorna har varierat men de kulturhistoriska förlusterna har varit betydande i många fall.

Erfarenheterna visar, att bränder i äldre trähusbebyggelse innebär komplicerade insatser för räddningstjänsten då brandspridningsbilden är mer komplex och mer svårförutsägbar jämfört med modern bebyggelse. I Kungsbacka (Kba) centrum inträffade en trähusbrand i fastigheten Tullen 8 den 16 september 2006 som innebar en resurskrävande släckinsats. Historiskt sätt visar statistiken att större bränder i Kba trästad inträffar vart tionde år, var av den senaste inträffade hösten 2013.

Avsaknad av brandtekniska avskiljningar, odokumenterade ombyggnationer i flera omgångar, äldre byggnadsmaterial och byggnadstekniker, komplexa användarstrukturer är några av anledningarna till att insatsen för räddningstjänsten kompliceras.

Kba kommun har under 90-talet genom räddningstjänsten delvis inventerat den trähusbebyggelsen som kommunen betraktat som kulturhistoriskt värdefull i stadens centrum. Inventeringen har skett med avseende på person-, byggnads- och fastighetsskydd (se definition nedan) och har gett viss kunskap om bebyggelsestrukturen och dess förutsättningar i händelse av brand. Tillsammans med erfarenheter från räddningsinsatser i äldre trähus har inventeringen skapat ett bra underlag för problemformuleringar och därav följande behovsspecifikationer kring skyddsåtgärder.

Under våren 2009 har en ny brandskyddsvärdering i trähusbebyggelsen i Kba genomförts med hjälp av indexmetoden Brandskyddsvärdering kulturbebyggelse (BSV-k). Metoden finns att tillgå som en rapport från Statens Räddningsverk (nu mera Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB) och har använts storskaligt i bl.a Västerås. Metoden är bedömningsneutral och resultatet är lätt att förstå och föra ut vid en dialog med fastighetsägare och beslutsfattare.

Erfarenheter från Kba studien kan med fördel ses som vägledande stöd för liknande brandteknisk frågor i annat geografiskt område. Arbetet kan med fördel delas in i följande faser; *inventeringsfas, informationsfas, tillsynsfas och uppföljningsfas.*

Innehållsförteckning

1. Problemformulering	3
2. Skyddsbehov	
Personskydd (pkt 3)	3
Byggnadskydd (pkt 4)	3
Fastighetsskydd (pkt 4)	4
3. Skäligt brandskydd gällande utrymningssäkerhet (personskydd)	4
4. Skäligt brandskydd gällande byggnads- och fastighetsskydd	5
5. Skäligt brandskydd i övrigt	6
6. Mer information	7

1. Problemformulering

Det finns i kulturhistoriskt värdefull trähusbebyggelse två grundtyper av bränder mot vilka ett skydd måste finnas. Den ena är den inifrån byggnaden kommande, t.ex. lägenhetsbranden, som sprider sig inom byggnaden och också till andra byggnader. Den andra är den utifrån kommande branden, t.ex. den anlagda branden i en vret (mindre mellanrum/hålrums mellan fastigheter), som sprider sig in i en eller flera byggnader.

2. Skyddsbehov

Enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor är den enskilde, ägare och brukare, ansvarig för att brandskyddet i byggnader är skäligt. Kommunen utövar tillsyn över efterlevnaden av lagstiftningens krav samt står för uppbyggnad av skadeavhjälpande resurser och operativ kapacitet. Att hitta en ensam "patentlösning" på skäligt brandskydd i kulturhistoriskt värdefull trähusbebyggelse är komplext enligt tidigare resonemang.

Räddningstjänsten Storgöteborg anser dock att följande funktionskrav bör vara uppfyllda för att nå ett skäligt brandskydd:

Personskydd (pkt 3)

– alla personer ska på ett tryggt och säkert sätt kunna utrymma från byggnaden innan kritiska förhållanden uppstår. Kritiska förhållanden kan uppstå inom 2-3 minuter i en "normalbyggnad".

Byggnadsskydd (pkt 4)

– en brand inom byggnaden ska inte okontrollerat kunna sprida sig på ett sådant sätt att hela byggnaden omfattas av branden. På samma sätt ska en brand inte heller kunna sprida sig okontrollerat till andra byggnader inom samma fastighet.

Fastighetsskydd (pkt 4) – en brand inom en byggnad ska inte okontrollerat kunna sprida sig på ett sådant sätt att andra fastigheter omfattas av branden.

3. Skäligt brandskydd gällande utrymnings säkerhet (personskydd)

Grundprincipen för personskyddet är att alla människor som vistas i en byggnad på ett tryggt och säkert sätt ska kunna sätta sig i säkerhet i händelse av brand innan kritiska förhållanden uppstår. P.g.a. den äldre trähusbebyggelsens speciella förutsättningar och karaktär med avseende på utformning och användning kan dock funktionskraven i nu gällande bygglagstiftningar inte tillämpas fullt ut. Därför har anpassningar av dessa gjorts så att motsvarande funktionskrav kan säkerställas i största möjliga mån, enligt nedan. För att dessa anpassningar ska kunna tillämpas så krävs också en informationsinsats. Alla som vistas i lokalerna ska känna till anpassningarna och dess syfte (systematiskt brandskyddsarbete, SBA).

För att uppnå ett skäligt personskydd ska följande åtgärder vidtas:

- a) Lokaler där personer vistas mer än tillfälligt ska ha minst två av varandra oberoende utrymningsvägar. I bostadslägenheter kan ena utrymningsvägen utgöras av fönster. I små lätt överblickbara verksamhetslokaler med utrymningsväg direkt mot det fria i markplan kan en utrymningsväg accepteras.
- b) I lägenhets- och lokalgemensamma trapphus får inte lös inredning eller annat material förvaras (t.ex. möbler, kläder, barnvagnar, cyklar etc.)
- c) Uppfylls inte kravet om 60 minuters avskiljning (EI 60) mellan trapphus och lägenheter anser räddningstjänsten att punkterna I, II och III nedan ska uppfyllas:
 - I. Trapphusen ska vara brandtekniskt avskiljda mot lägenheter och lokaler i lägst motsvarande brandteknisk klass EI 30. Dörrar från lägenhet mot trapphus kan dock godtas antingen som befintliga dörrar typgodkända i lägst brandteknisk klass B 15/EI 15 eller vid nymontering i lägst motsvarande brandteknisk klass EI₂ 30-S_m. Dörrar från vind mot trapphus ska vara utförd i lägst motsvarande brandteknisk klass EI₂ 30 eller vid nymontering i lägst motsvarande brandteknisk klass EI₂ 30-S_m. Från källare mot trapphus ska dörrar vara utförda i lägst motsvarande brandteknisk klass EI₂ 30-C eller vid nymontering i lägst motsvarande brandteknisk klass EI₂ 30-S_mC. Brandteknisk klass på avskiljning kan sänkas om byggnaden förses med automatisk vattensprinkler och automatiskt utrymningslarm, om detta verifieras på ett godtagbart sätt.
 - II. Lägenhets- och lokalgemensamma trapphus förses med ett automatiskt utrymningslarm med tidig detektion minst i det aktuella trapphuset samt eventuell ovanliggande vind, underliggande källare och intilliggande lägenhet/lokaler. Utrymningslarmet ska också kunna utlösas manuellt via larmtryckknappar i trapphuset. Utrymningslarmet ökar möjligheten till

tidig upptäckt och kan bidra till snabbare agerande. Väljs detta alternativ så krävs även informationsinsats till boende

III. I lägenhets- och lokalgemensamma trapphus ska ytskiktsskikten motsvara lägst brandteknisk klass D-s2,d0 (t.ex. träpanel). Denna reduktion av ytskiktsskiktens bör genomföras i kombination med punkt I och II, enligt ovan.

d) Det är möjligt för den enskilde att välja andra alternativ och lösningskombinationer, men skall då kunna visa att den valda lösningskombinationen uppfyller samma brandskyddsnivå som de här angivna alternativen.

4. Skäligt brandskydd gällande byggnads- och fastighetsskydd.

P.g.a. den äldre trähusbebyggelsens speciella förutsättningar och karaktär med avseende på utformning och användning kan inte heller funktionskraven med avseende på brandskydd i nu gällande bygglagstiftningar tillämpas fullt ut. Därför har anpassningar av funktionskraven gjorts.

Grundprincipen är att det ska skapas ett skydd inom byggnader så att en brand inte sprider sig inom en byggnad under minst ett 30 minuter långt obekämpat brandförlopp.

Det ska också skapas ett skydd mellan byggnader så att en brand inte sprider sig från den ena till den andra byggnaden under minst ett 30 minuter långt obekämpat brandförlopp med avseende på byggnader inom samma fastighet och 60 minuter mellan olika fastigheter. Samtidigt ska det skapade skyddet erbjuda ett skydd mot den utifrån kommande branden så att denna inte sprider sig in i byggnaden under en rimlig tid. Ett avstånd om 8 meter mellan byggnader anses motsvara ett skydd mot brandspridning under 60 minuter. Om avstånd inte kan uppnås enligt ovan finns följande förslag på åtgärdsalternativ:

Alternativ 1

Byggnadsteknisk brandavskiljning i motsvarande brandteknisk klass EI 60 på fasaden från sockel upp till nock med tätad takfot.

Vetter byggnadens gavel mot vreten och takkonstruktionen ligger lägre än grannbyggnadens ska den brandtekniska avskiljningen på vinden i skälig omfattning skjuta in från gaveln.

Vindsutrymmen bör delas upp i delar om högst 400 kvadratmeter golvyta med väggar i lägst motsvarande brandteknisk klass EI 30. Avskiljning placeras lämpligen mellan två trapphus till vinden.

Om vreten mot intilliggande byggnad är otillgänglig för manuell brandsläckning kompletteras fasaden med en manuell vattensprinkler med ett öppet gruppaktiveringssystem och vattenförsörjt av räddningstjänsten.

För att förhindra anlagd brand ska det hållas god ordning och reda med avseende på brännbart material, brännbar gas och brandfarlig vätska i och kring byggnaden. Vretar och andra skydda utrymmen ska göras otillgängliga för en potentiell brandanläggare.

Alternativ 2

Byggnadsteknisk avskiljning i motsvarande brandteknisk klass EI 60 på fasaden från sockel upp till takfot.

Vinden försedd med automatisk vattensprinkler.

Om vreten mot intilliggande byggnad är otillgänglig för manuell brandsläckning kompletteras fasaden med en manuell vattensprinkler med ett öppet gruppaktiveringsystem och vattenförsörjt av räddningstjänsten.

För att förhindra anlagd brand ska det hållas god ordning och reda med avseende på brännbart material, brännbar gas och brandfarlig vätska i och kring byggnaden. Vretar och andra skydda utrymmen ska göras otillgängliga för en potentiell brandanläggare.

Alternativ 3

Fasaden försedd med automatisk vattensprinkler med tidig detektion (värmekabel eller trycksatt slang). Vinden försedd med automatisk vattensprinkler.

För att förhindra anlagd brand ska det hållas god ordning och reda med avseende på brännbart material, brännbar gas och brandfarlig vätska i och kring byggnaden. Vretar och andra skydda utrymmen ska göras otillgängliga för en potentiell brandanläggare.

Alternativ 4

Byggnaden förses i sin helhet med automatisk vattensprinkler.

För att förhindra anlagd brand ska det hållas god ordning och reda med avseende på brännbart material, brännbar gas och brandfarlig vätska i och kring byggnaden. Vretar och andra skydda utrymmen ska göras otillgängliga för en potentiell brandanläggare.

Alternativ 5

Det är möjligt för den enskilde att välja andra alternativ och lösningskombinationer men ska då kunna visa att den valda lösningskombinationen uppfyller samma brandskyddsnivå som de här angivna alternativen. Sprinklerlösningar ska utföras enligt befintliga branschnormer, t.ex. SBF 120 eller NFPA 13.

5. Skäligt brandskydd i övrigt.

För att i övrigt uppnå ett skäligt brandskydd ska det inom fastigheten bedrivas ett relevant systematiskt brandskyddsarbete i enlighet med SRVFS 2004:3. Arbetet bör omfatta delarna:

- Policy
- Ansvar och organisation
- Gränsdragningslista
- Riskinventering
- Utbildning
- Interna regler
- Teknisk brandskyddsbeskrivning
- Kontroll och underhåll
- Nödlägesberedskap
- Uppföljning.

I denna typ av bebyggelse är det särskilt viktigt med ordning och reda i svårtillgängliga eller dolda utrymmen (t.ex. trånga vretar etc).

Mer information om systematiskt brandskyddsarbete går att erhålla på Räddningstjänsten Storgöteborgs hemsida www.rsgbg.se.

6. Mer information

Mer information om brandskydd finns på www.rsgbg.se. Har du funderingar kring kulturhistoriskt brandskydd i värdefull trähusbebyggelse, kontakta räddningstjänsten 031-335 26 00 och fråga efter någon på den förebyggande enheten.